

ז' בכסלו תשע"ו, 19.11.2015

גיליון מס' 484

פרשת ויצא

עד כמה להרים את הסולם?

מאת רזיאל בן יעקב, קיבוץ לביא

רבים עמדו על הפער הגדול שבין חלומי ליקיצתו של יעקב. בחלומי זוכה יעקב להתגלות אלוהית ולהבטחות ברומי של עולם: ברכת הארץ וברכת הזרע. וביקיצתו, הפלא ופלא, הוא מתחייב להיות עבד נאמן לאלוהים אם רק יינתנו לו צרכיו הבסיסיים מתחתיתו של עולם: "לחם לאכול ובגד ללבוש.... ושבתי בשלום אל בית אבי".

להלן שלוש התייחסויות, זוויות שונות, לפְּשָׁרָה של פרשיית יעקב והסולם, המשלימות זו את זו:

יעקביות – ישראליות

ר' יהודה גלעד, בעקבות חכמינו, מזהה אצל יעקב מתח תמידי בין שני קצוות – מצד אחד חזון והתגלות, מצד שני פליטות והישרדות. מתח זה עולה כבר בשילוחו מביתו: אמו שולחת אותו לשרוד ואילו אביו שולח אותו למצוא את המשך זרעו של עם ישראל. רגע נלחם בהצלחה עם שר צבאות ה' ורגע עומד בקושי רב מול ערמומיותו של לבן. שמו הראשון מעיד על התחתית – העקב, ואילו שמו השני מעיד על העילית – "...ישראל, כי שרית עם אלוהים ועם אנשים ותוכל". וכך גם בסולם: רגליו נטועות באדמה - בסיס הקיום האנושי, וראשו מגיע השמימה - פסגת תפארת האדם. יעקביות מול ישראליות. ואולי זה גם מאפיין ייחודי של עם ישראל לאורך כל הדורות – הישרדות בגלות בבחינת "שומר ישראל שמור שארית עם ישראל", מול חזון רחוק גדול ועצום על פיו "נכון יהיה הר בית ה' בראש העמים".

סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה

חנן פורת ביקש לראות בסולם את דימויו של האדם. בעקבות מדרש בראשית רבה, ובצירוף דבריהם של בעל-התניא, ר' חיים מוולוז'ין ובעל השפת-אמת, טען כי 'סולם מוצב ארצה' הוא גוף האדם, החומרי, העשוי אדמה. ואילו 'ראשו מגיע השמימה' היא נשמתו של האדם השואפת למקור עליון, החותרת אל הנישא, אל מקור חיו. המימרא של ר' צדוק הכהן מלובלין היתה בעיניו פתרון חלום הסולם – "במקום שמחשבתו של האדם נמצאת - שם הוא כל האדם". רוצה לומר ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים". שליחותו של יעקב על פי חלום זה היא להפוך את המציאות החומרית, הקשה והיומיומית למציאות של קדושה והתעלות.

לא צריך להרים את הסולם יותר מדי...

שלום קרניאל, ממייסדי כפר עציון הישנה ומאנשי הרוח של הקבה"ד ובנ"ע, טען ש"לא צריך להרים את הסולם יותר מדי". בדבריו אלו הגיב שלום למאמרו של חנון חמלניק (אחימן) אשר ביקש לבסס את השקפת עולמנו הקיבוצית על תפיסות מטא-פיזיות, רוחניות ופילוסופיות ברום-רומו של העולם. כנגדו טען שלום שלא צריך להגזים, שאין צורך להצמיד את דרכנו הרעיונית והמעשית ל"שכבות האטמוספירה העליונות". מספיק לדעת שדרכנו מחוברת לרעיונות נעלים. שלום מבקש שנשאיר את השמיים לאלוהים, שנדע שהארץ היא שלנו ושיש בה מספיק גבהים להתרומם אליהם. אין להבין מכך כי שלום ביקש לעצמו/לכולנו חיים קלים או נטולי גבהים מוסריים. בדבריו אלו הוא התעקש לשמור על קיומו של הסולם כשהוא נטוע באדמה, בכדי שכולם יוכלו לטפס עליו, כולל אלו שזקוקים לכל מדרגה ומדרגה.

ואחתום עם ניסוח חזון מופלא פרי מוחו של הרבי מקוצק, חזון אנושי אשר במידה רבה ניתן לראותו כזהה למהותו של הרעיון הקיבוצי אותו אנו משתדלים לקיים יום יום:

"השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם – השמים הריהם שמימיים לה' מצד עצמם, ואילו את הארץ נתן ה' יתברך לבני אדם, כדי שיהפכו ארץ לשמים..."

רזיאל בן יעקב, בן קיבוץ כפר עציון וחבר קיבוץ לביא. נשוי לשושי ואב לארבעה.
עובד בממנע.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום unsubscribe בעזרת הנושא. יש לכתוב amudim@kdati.org.il בעזרת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il
אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il